

dat ze zich toch liet opmaken. Het resultaat was verbluffend en zelf was ze ook heel enthousiast. Het koste daarna veel overredingskracht om één gezichtshelft schoon te maken en zelf weer te camoufleren. De goede reacties van de groep maakten haar zo blij (en verlegen) dat ze daarna haar hele gezicht schoonmaakte en ze zich opnieuw opmaakte. Het lukte en iedereen vond haar mooi; weer overwon iemand zichzelf. Een ander meisje begon voorzichtig. Ze eindigde met een verdrietig: "Ik kan het nog niet, ik kan nog niet zolang naar mijn gezicht kijken". Haar brandwonden zijn nog pas vier maanden oud. Een onverschillige twintigjarige jongen bekijkt het allemaal eens. "Vrouwenzaken!" Als hij uiteindelijk toch iedereen bezig

ziet, begint hij voorzichtig zijn eigen hand in te smeren. "Ja, die kleur is wel goed, kijk Rosalie, als ik in de kroeg sta met een pilsje, moet je kijken, dan loopt het eigenlijk, met die rommel erop, helemaal niet zo in de gaten, he". Hij besluit dat camouflage voor dagelijks gebruik niet aan de orde is, maar voor het weekend ziet hij het ineens helemaal zitten. Voor of tegen camouflage; er is veel over gepraat, maar al voelt maar een persoon zich, na toepassen van deze techniek prettiger, dan is deze activiteit binnen het kamp al zinvol geweest.

De aanwezigheid van een cameraploeg van het programma: "Vinger aan de pols" gaf voor de Nederlandse ploeg een extra tintje aan dit Europese kamp. Om vertrouwd te raken met de deelnemers was de

programmamaker zaterdagmiddag al even op het kamp. Van maandagmiddag tot donderdagavond was ook de camera- en geluidsman aanwezig. Dat gaf een stukje spanning. Als je daar toestemming voor gaf, kon je gefilmd of geïnterviewd worden en het was aan jou, als deelnemer, de keuze om mee te doen of niet. Van de ene kant op de TV. willen en van de andere kant, zo'n confrontatie aan te moeten gaan, is best een moeilijke keuze. Niemand werd overgehaald en ieders keuze werd gerespecteerd. Onderling werd er gevraagd: "Wil jij geïnterviewd, wil jij in beeld, wat doe je als ze je dat vragen?" Over één ding waren ze allen zeer beslist en duidelijk; het mocht geen uitzending worden waarbij ze als een stelletje zielige kinderen werden afgeschilderd.

6. Evaluatie

Uit het bovenstaande blijkt al, dat het kamp ruimschoots aan de doelstellingen heeft voldaan. Het bood ruime mogelijkheden aan de deelnemers om met elkaar hun problemen te bespreken. Door de verschillende activiteiten groeide hun zelfbewustzijn en verminderde de schroom om aan, tot dan toe bijna voor onmogelijk gehouden zaken, deel te nemen.

De brede leeftijdscategorie (6-22) jaar was naar mijn mening niet ideaal. De kinderen van 6-14 en jongeren van 14-22 hebben duidelijk verschillende interesses en mogelijkheden. Er was weinig contact tussen de kinderen en de jongeren te bespeuren. Omdat de kinderen geen vreemde taal machtig zijn, was van internationaal contact ook geen sprake. Het lijkt mij dan ook juister het kamp te splitsen in twee leeftijdscategorieën. Voor de jongste van 6-14 jaar zouden de doelstellingen kunnen zijn:

- Samen gezellig vakantie te vieren.
- Zonder je ouders in een vreemde omgeving zijn.

En voor de ouders:

- je kind toevertrouwen aan een vreemde.
- proberen even los te komen van de moeilijkheden of zorgen rondom het kind met brandwonden.

Voor de jongeren tussen 14 en 22 jaar ligt de waarde van het kamp op een heel ander vlak, n.l.:

- Samen praten over de gevolgen die littekens in je leven hebben.
- Elkaar stimuleren tot eigen verantwoordelijkheid, creativiteit en grensverleggende activiteit.
- Uitwisselen van gedachten en ervaringen bij het leggen van contacten of relaties.
- Bemerken dat je niet de enige bent met brandwonden en samen ontspannen.

Voor de groep van 6-14 jaar zou het kamp nationaal van opzet moeten zijn. Voor de 14-22 jarigen, geeft een Europees kamp wel een extra dimensie aan de vakantie. Tijdens dit kamp werden veel adressen uitgewisseld. Zo gaat een Nederlander met een Deen corresponderen en wil een Hollands meisje naar Joegoslavië om daar Palona toch nog eens te ontmoeten.

Het programma werd over het algemeen goed gewaardeerd. Vooral het dagelijks zwemmen was een schot in de roos. De dagtocht naar de Efteling voor de kleintjes was een succes en het klimmen in Marches les Dames een belevenis en uitdaging.

Opvallend was het normverschil tussen de Nederlandse jongeren en de Belgische monitoren. Vanuit de achtergrond van de monitoren waren de jongeren erg vrij in de omgang met elkaar. Verliefd wilden graag eens samen zijn, maar werden, voor hun gevoel, te sterk gecontroleerd. Verantwoordelijkheid geven en vertrouwen schenken deed ik naar de smaak van de Belgische monitoren vaak wat te veel. Voor een eventueel volgend kamp zal daar duidelijk eerst overleg over moeten zijn.

Een zelfde verschil van inzicht bestond er over de gewenste bedtijd en het feit of jongeren wel of geen alcohol (lees bier) mochten gebruiken gedurende de bartijd.

Een en ander is in overleg met de jongeren wel geregeld, maar de bedtijd werd toch duidelijk te vroeg gevonden.

De kosten van dit kamp bedroegen f 1050,- per week per kind. Domein Hengelhof bood daarvoor goede behuizing en goede maaltijden. We beschikten over huisjes voor 4 of 5 personen en een centraal gebouw met daarin 3 royale ruimten voor activiteiten, een donkere kamer voor de fotografen van de kampkrant, een stafkaamers en een keuken.

Voor buiten activiteiten was een groot grasveld aanwezig en iedere dag werd gebruik gemaakt van het subtropisch zwembad. Kostbare activiteiten waren o.a.: de ballontocht, het bergbeklimmen en de bustocht naar de Efteling. De kampprijs dekte ook de kosten van het stafweekend van 2 en 3 februari en 17 maart.

Zeker voor de kleintjes is een kamp van maandag t/m vrijdag lang genoeg en kan men de activiteiten uitsluitend op en rond het kampterrein laten afspelen. Het zal de kampprijs duidelijk een stuk lager maken. Voor de jongeren zal men minder gemakkelijk aan de hoge kampprijs van een internationaal kamp, met goede faciliteiten, ontkomen.

Aan de jongeren heb ik gevraagd mij te schrijven, wat zij van het kamp vonden.

Hier volgt een bloemlezing van de letterlijke tekst van een aantal deelnemers:

- We zouden wat meer vrije tijd en wat meer vrijheid willen en wat meer gesprekken voeren over de situatie waarin je leeft.

- Het was een heel goed kamp, omdat iedereen zo kon praten met een ander over hun brandwonden.

- Het was het allerleukste kamp, dat ik ooit heb meegemaakt. Ik vond de Belgen op sommige gebieden wel erg preuts, je werd konstant in de gaten gehouden, je kreeg dan geen zelfvertrouwen, ze moeten je meer eigen verantwoordelijkheid geven. Ook vond ik elf uur naar bed wel erg vroeg; wat is dat nou voor tijd! Ik heb ook veel met mensen uit andere landen gesproken, het was een echt "te wouwie" kamp.

- Ik vond het kamp in een woord: Gaaf! Als ik het een keer over mocht doen, graag. Wat ik liever anders had gehad: een betere regeling voor de leeftijden. Niet dat ik het erg vond met die kinderen, want ik vind ze best leuk, maar je hebt er niets aan. Maar ik vond dit kamp gewoon te gek. Ik heb er nieuwe vrienden en vriendinnen bij.

- Het kamp vond ik leuk. Volgens mij is het slimmer om 's avonds te gaan zwemmen, want dat is erg vermoeiend. Verder wil ik iedereen bedanken voor zo'n fantastisch kamp.

- Ik vond het goed met de anderen en gezellig. Alleen dat circus met dat vuur, dat had van mij niet hoeven, maar verder vond ik niets echt vervelend.

- Bedankt voor de schitterende week in België.

Met de kampleiding komt binnenkort nog een evaluatie. Er waren zeker verschillende zaken voor verbetering vatbaar en daar zal uitvoerig over gepraat worden. Vast staat echter dat ik, wat mij betreft, terug kijk op een week, waarin heel erg veel gebeurd is. Het was spannend, uitdagend, emotioneel, indrukwekkend, moeilijk en soms vertederend. Een week met grote inzet van een enthousiaste hardwerkende staf en met een groep brandwondpatiënten die ongelooflijk genoten, van wat hen geboden werd.

24 april 1991